

[CHRISTIAAN HUYGENS] (PARIJS)
AAN ZIJN VADER [CONSTANTIJN HUYGENS] [DEN HAAG]
15 OKTOBER 1655
5433

Antwoord op een brief van Huygens van 7 oktober 1655 (verloren).

Samenvatting: Christiaan beschrijft een bezoek aan Chambonnières in Parijs. Eerst is hij aanwezig geweest bij een bijeenkomst van de *Honnêtes curieux*, toen heeft Chambonnières klavecimbel gespeeld en tenslotte was er een feestelijke maaltijd met veel gasten. Chambonnières is voornemens Holland en Huygens met een bezoek te vereren.

Vermoedelijk beantwoord door Huygens op 4 november 1655 (verloren). De inhoud van dit antwoord blijkt min of meer uit Christiaans brief aan zijn vader van 26 november 1655 (OC 1, nr. 248, pp. 366-367; Worp 5, nr. 5436, p. 246)), de datum kan worden afgeleid uit de meest voorkomende schrijfdag van de brieven uit Den Haag naar Parijs (donderdag) en de positionering te midden van de andere brieven.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 45: ontwerp (dubbelvel, 17x23cm, abcd | -; autograaf).

Vroegere uitgaven: OC 1, nr. 239, pp. 356-357: volledig.

— Worp 5, nr. 5433, p. 245: samenvatting.

— Rasch 2009, nr. 5433, pp. 995-998: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Jacques Champion de Chambonnières; Louise Champion; Amedeo markies van Angrogna (graaf van Luserna); Philips Doublet jr.; Philips Doublet sr.; Gaspar van Gangel; Lodewijk Huygens; Nicholas Tassin.

Plaats: Holland.

Glossarium: clavecin (klavecimbel); jeu (spel).

Transcriptie

À Paris, 15 Octobre 1655.

Monsieur mon père,

Je responds à la vostre du 7e, qui nous a esté rendue hier au matin, en quoy je trouve estrange que la poste met tousjours plus de temps à revenir qu'a s'en aller en delà. Le soin que il vous plaît de prendre à nous introduire chez les gens de condition, m'obligeroit à vous en faire des remercimens, si je n'estois bien asseuré que vous jugez plus favorablement pour ce qui est de ma recognoissance que de ce que j'ay de complaisance exterieure. Toutefois, en nous ordonnant tant des visites, je vous prie de ne vous point estonner de la despense que nous faisons, estant chose certaine que pour hanter les hommes de qualité, il en faut passer par là. Il vous plaira donc de nous pourvoir au plustost de quelque billet à Monsieur van Gangel, et de croire que nous en avons grand besoin, puisque le contenu du dernier s'en est allé pour la pluspart à nous habiller et nourir, et qu'à peine le reste pourra suffire pour 15 jours. Monsieur Tassin et d'autres qui nous verront icy, vous pourront asseurer que nous sommes assez bons menagers, n'estans pas mieux habillez que chez nous, ny ne faisant pas plus grande chère. Et pourtant si ces frais vous semblent monter trop haut, il faudra bien nous faire revenir. Je ne demande que de voir cette cour, qui arrivera bientost, pour en sçavoir faire quelque rapport à mon retour. Au reste pour | b | ce qui est du séjour de Paris, je croy bien tant que j'y demeureray d'avantage, et plus je profiteray de la conversation des gens de cette nation, mais pour revenir tout autrement faict que je n'estois en partant, je ne sçay si l'on le jugera. Pour moy je ne m'apperçois pas de changement, duquel il en est peut-estre de mesme que quand on croît en grandeur.

Hier nous avons esté regalez par Monsieur de Chambonnière, lequel nous avons esté veoir quelques jours auparavant. Il nous vint quérir avecq son carosse, et premièrement nous mena à l'assemblée des *Honestes curieux* qu'il a institué luy-mesme, comme je vous ay mandé cy-devant. De là nous vinmes chez luy, où il joua du clavecin, admirablement bien, et nous retint à souper, en compagnie de quelques autres Messieurs et Dames.

Entre autres estoit sa sœur qui a espousé ¹[le] marquis de Luserne en Piedmont. Je n'ay pas le loisir de vous faire une relation exacte de tout le festin, ny mesme de vous faire entendre en quoy consiste la beauté du jeu de Monsieur le Chambonnière. Il dit avoir grande envie de venir en Holande, exprès pour vous voir, et je croy que cela pourroit arriver en effet et qu'il nous fait si bon accueil dans l'espérance qu'il a d'en trouver un semblable auprès de vous. Quoy qu'il en soit, je tascheray de profiter de ses offres et en le voyant faire.

Du *fribusculum* entre le cousin en nous, il n'en est rien, | c | ny jamais n'a esté non pas la moindre chose. Ains au contraire nous nous voyons encore tous les jours et luy faisons du plaisir en tout ce que nous pouvons, comme aussi il nous en a fait dernièrement, en nous prestant de l'argent. Nous allons souvent ensemble, et quelquesfois tous trois à part, ce qui ne se peut faire autrement. Je croy qu'il aura escrit à mon oncle sur ce point, et qu'il [l']aura mis hors de sollicitude.

Vertaling

Parijs, 15 oktober 1655.

Mijnheer mijn vader,

Deze brief is het antwoord op uw ²brief van de 7de [oktober], die ³ons gisterochtend is overhandigd, waarbij ik het toch vreemd vind dat het de post altijd meer tijd kost om terug te komen [uit Den Haag] dan daarheen te gaan. De moeite die u neemt om ons bij belangrijke lieden te introduceren zou mij verplichten dankbetuigingen tot u te richten, als ik niet zeker wist dat u mijn erkentelijkheid belangrijker vindt dan uiterlijke beleefdheden. Evenwel, als u ons zoveel visites opdraagt, vraag ik u zich niet te verbazen over de kosten die wij maken, want het is zeker dat deze nodig zijn om met deze hoge heren te kunnen verkeren. Ik hoop dus dat u voor ons zo spoedig mogelijk een zeker biljet kunt doen toekomen via de heer [Gaspar] van Gangelt en dat u gelooft dat wij dat hard nodig hebben, omdat de inhoud van het laatste grotendeels is opgegaan aan kleding en voeding en wat is overgebleven nauwelijks voor twee weken voldoende is. De heer [Nicholas] Tassin en anderen die ons hier bezoeken, kunnen u verzekeren dat wij niet op grote voet leven, niet beter gekleed zijn dan thuis en niet duurder eten en drinken. En als de kosten u toch te hoog voorkomen, dan moet u ons maar laten terugkeren. Ik vraag slechts om het hof hier te mogen zien, dat spoedig hier zal aankomen, om er bij terugkomst iets over te kunnen vertellen. Wat verder mijn verblijf te Parijs aangaat: ik geloof zeker dat ik naarmate ik hier langer zal blijven ook meer voordeel zal hebben van de omgang met de mensen van dit land, maar ik weet niet of men zal bemerken dat ik bij terugkeer een ander mens zal zijn dan toen ik vertrok. Zelf merk ik geen verandering, maar misschien gaat dat net zo onmerkbaar als wanneer men in de lengte groeit.

Gisteren zijn wij onthaald door de heer [Jacques Champion] de Chambonnières, die we enige dagen eerder hadden opgezocht. Hij kwam ons halen met zijn koets en hij bracht ons eerst naar een bijeenkomst van de *Honnêtes curieux*, die hij heeft opgericht zoals ik u eerder heb ⁴geschreven. Vandaar gingen we naar zijn huis, waar hij wondermooi klavecimbel speelde. Wij bleven bij hem souperen, in gezelschap van enkele andere dames en heren. Onder anderen was daar zijn zuster [Louise], die is getrouwd met de ⁵markies van Luserna in Piemonte. Ik heb niet de tijd u een nauwkeurig relaas te geven van het hele festijn, noch zelfs om u te laten weten waaruit de schoonheid van het spel van de heer Chambonnières bestaat. Hij zegt veel zin te hebben om naar Holland te komen, speciaal om u een bezoek te brengen, en ik geloof dat dit werkelijk zou kunnen gebeuren en dat hij ons zo goed ontvangt omdat hij hoopt een vergelijkbaar onthaal te krijgen bij u. Hoe het ook zij, ik zal proberen te profiteren van zijn aanbiedingen en van hem bezig te zien.

1. Er stond eerst <sa sœur, la marquise ...>. Na het tussenvoegen na <sœur> van <qui a épousé> is wel <la> doorgehaald, maar niet door <le> vervangen en is het vrouwelijke <Marquise> blijven staan.

2. Huygens aan zijn zoon Christiaan, 7 oktober 1655 (verloren?).

3. Waar Christiaan in deze brief 'ons' en 'wij' schrijft, doelt hij kennelijk op Lodewijk en zichzelf.

4. Christiaan Huygens aan zijn vader, 1 oktober 1655 (verloren?).

5. Amedeo markies van Angrogna, graaf van Luserna (1616-1672).

Van ¹wrijving¹ tussen onze ⁶neef en ons [tweeën] is geen sprake, noch nu, noch eerder. Integendeel: wij zoeken elkaar nog steeds dagelijks op en doen hem een plezier in alles waar wij dat kunnen, zoals hij laatst ook jegens ons heeft gedaan, door ons geld te lenen. Wij trekken er vaak samen op uit en zijn soms ook alle drie apart, wat nu eenmaal niet anders kan. Ik geloof dat hij hierover aan mijn ⁷oom heeft geschreven en dat hij hem heeft gerustgesteld.

6. Philips Doublet jr.

7. Philips Doublet sr.